

27.58x36.14	1	עמוד 26	עולים קטן	10/06/2022	82021055-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

החובב מאודסה

ר' אברהם גרינברג, נשיא ועד חובבי ציון, היה אדם דתי וירא שמיים. ארבע עשרה שנה עמד בראש התנועה הציונית ברוסיה ותרם רבות להרחבת היישוב היהודי בארץ ישראל

משה נחמני

בימים ההם הצטרף אל חובבי ציון, והיה בכך חידוש גדול, שכן רוב מי שהצטרפו אז לפעילות הציונית היו יהודים בני המעמד הבינוני, אולם גרינברג היה עשיר גדול, סוחר מפורסם ובעל אחוזות, ומעטים כמוהו מקרב יהודי רוסיה נתנו ידם לתנועה הלאומית, שהייתה אז בראשיתה ועתידה היה לוט בערפל.

בערך בשנת 1889 קבע גרינברג את ביתו באודסה, ושם נכנס ראשו ורובו לעבודת הציבור והעפיל בהנהגת תנועת חיבת ציון עד שהיה מעוזריו הקרובים של ד"ר יהודה ליב פינסקר, שעמד בראש התנועה.

לפני כמה שבועות סיפרתי כאן על ר' שמואל ברבש, 'שר האוצר של הציונות' ומקורבו של הרצל, שהיה ירא שמיים ושומר מצוות. הפעם נספר על החברותא שלו בפעילות הציונית, הלא הוא ר' אברהם גרינברג, אשר שימש יו"ר 'הוועד האודסאי' - ועד תנועת חובבי ציון.

אברהם גרינברג נולד בשנת תרכ"א באחת העיירות של בסרביה. בצעירותו התחנך חינוך תורני. ראשית דרכו הציבורית הייתה בעיר קישינב, ושם הוא השפיע רבות בחיי הקהילה היהודית. מאז כונה בפי חבריו ר' אבריימל'ה קישינבוער.

ראשי 'חובבי ציון': ד"ר פינסקר, הרב שמואל מוהליבר, ור' אברהם גרינברג

המושבה יסוד המעלה מפני נושיה על ידי רכישת כמה מקרקעותיה. הוא השיג עזרה של הברון רוטשילד לייסוד קסטינה (באר טוביה) והשפיע על יק"א לסייע בביסוס היישוב היהודי בארץ.

בשנת תרנ"ח ארגן גרינברג עם שני חבריו העסקנים הציוניים ר' שמואל ברבש ור' חיים עטינגר פרויקט של שליחת אתרוגי ארץ ישראל למרחבי הגולה. שלושת העסקנים עבדו בהתנדבות גמורה מתוך רצון לסייע ליישוב החקלאי בארץ ולקשר את יהודי הגולה לרעיון יישוב הארץ.

שר הדתות הרב יהודה ליב מימון סיפר בזיכרונו: "אני זוכר שביתו של גרינברג היה תמיד פתוח לכל יהודי הבא אליו לתנות לו את צרותיו, ותמיד - ביום ובלילה - היה שומע ומשתתף בצערן של כל אחד ואחד. בעסקו בענייני הכלל לא שכח את ענייני היחיד".

יו"ר ועד חובבי ציון

אחרי שהתפטר ד"ר פינסקר, בשנת תרמ"ח (1888), מתפקידו יו"ר ועד חובבי ציון, עלתה השאלה מי ימלא את מקומו בראש החברה. שמו של גרינברג עלה כאחת האפשרויות, ואף פינסקר עצמו המליץ עליו למחליפו.

משה ליב ליליינבלום כתב כמה שנים קודם לכן לר' שמואל יוסף פין, מראשי ציוני וילנה: "הגביר גרינברג הוא איש הגון, מיליונר, 'חובב ציון' באמת, מוקיר ספרותנו, וביתו בית איש-ישראל לכל דבר, וכסוחר גדול הוא בקי בהוויות העולם עד להפליא, ואין טוב ממנו לעמוד בראש 'חובבי ציון'".

ואכן, לאחר מסכת לבטים ארוכה נבחר גרינברג לנשיא הוועד בשנת תרנ"ב (1892) ושימש בכתר זה שנים רבות, עד קיץ תרס"ו (1906), בימי חולשתו ומחלתו האחרונה. ר' אברהם גרינברג נפטר בעיר פרנקפורט בכ"ח באב תרס"ו. יהי זכרו ברוך.

הקמת הוועד האודסאי

גרינברג טרח רבות בהשגת הרישיון להקמת 'הוועד האודסאי' וחתם את שמו בין שמות המייסדים הרשמיים, וגם הלווה לוועד (עם ידידו ברבש) את דמי העירבון שהיה צריך להכניס לקופת הממשלה. כאשר הוקם הוועד נבחר גרינברג לאחד מחבריו ושימש בו גזבר.

בשנת תרמ"ז (1887) התכנסה הוועידה השלישית של חובבי ציון, שנקראה ועידת דרוסקניק. בוועידה זו התחוללו ויכוחים עזים על היחסים המתוחים שבין החילונים לדתיים בקרב חובבי ציון, והרב שמואל מוהליבר, מראשי התנועה, ביקש להעמיד בראשה "יהודים כשרים", כלומר שומרי מצוות, היות שיותר ממצחית חובבי ציון היו שומרי מצוות ברמה מסוימת.

לפי החלטת הוועידה נשארה ההנהגה באודסה, ובראש ההנהגה המשיך לעמוד יהודה ליב פינסקר, ומשה ליב ליליינבלום נבחר שוב למזכיר. מעתה נקרא תפקידו של פינסקר "גבאי ראשון", וכן נבחרו שישה "גבאים יועצים". שלושה מהיועצים היו רבנים מגאוני הדור: הרב שמואל מוהליבר, הרב מרדכי אליאשברג והרב נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב); והשלושה האחרים היו ר' שמואל יוסף פין ושני עסקנים חילונים, ישראל יסינובסקי ומאיר פריידנברג. מלבד היועצים נבחרו גם שלושה עשר "גבאים נכבדים", רובם רבנים וסוחרים עשירים. אחד הגבאים הנכבדים היה ר' אברהם גרינברג.

למען יישוב הארץ

ביוזמתו ובהשתתפותו של גרינברג התארגנה קבוצה של יהודים עשירים וקנתה את אדמות גוש חלב שבגליל העליון. נוסף על כך הוא ארגן מבצע גדול להצלת

ביוזמתו ובהשתתפותו של גרינברג התארגנה קבוצה של יהודים עשירים וקנתה את אדמות גוש חלב שבגליל העליון. נוסף על כך הוא ארגן מבצע גדול להצלת המושבה יסוד המעלה מפני נושיה על ידי רכישת כמה מקרקעותיה